

EKONOMİ POLİTİK

Kapitalizmin Borç Tuzağı

Erinç Yeldan, 2 Kasım 2016

“*Borç Tuzağı*” 1980’lerin başında özellikle Latin Amerika ülkelerinde çığınca gelişen borçlanma temposunu betimlemek için kullanılmaktaydı. İki petrol krizinin yaşanmış olduğu 1970’li yılların ikinci yarısında Latin Amerika ülkelerinin dış borçları yılda ortalama yüzde 20.4 oranında artmaktaydı... Ta ki 1982’de Meksika’nın borçlarını ödeyemeyerek moratoryum ilan etmesine kadar.

Borç tuzağı, kuşkusuz, sadece teknik bir iktisadi mesele değildi. Borç yükünün gerektirdiği devalüasyonist baskılar özellikle emekçiler üzerinden çıkartılıyor; borcun getirdiği sınıfsal tepkilerin bastırılması görevi ise anti-demokratik, militarist darbelerle devrediliyordu.

Bundan sonrasını *Third World Network* iletişim ağının direktörü **Martin Khor**’dan okuyalım (*):

Borç tuzağı 2008 krizine giden yolda kapitalizmin ayırt edici özelliği oldu. Tüm dünya dış borç stoğu toplamı 2002’de dünya toplam gelirinin yüzde 200’ü düzeyinde idi; 2015’e gelindiğinde borç oranı yüzde 225’e çıktı. 2015 itibariyle 152 trilyon dolarlık bir büyüklük ifade eden bu tutarın ardında 2010 sonrasında geliştirilen “*miktar kolaylaştırması operasyonları*” ve “*sıfır faiz içeren para politikaları*” yatmaktaydı. Küresel krizden çıkışta gelişmiş kapitalist dünya görece daha yüksek faiz getirisi peşinde koşarken, sıcak para akımları Türkiye’nin de aralarında bulunduğu “yükselen piyasa ekonomilerine” akmaktaydı. Öyle ki 2013’e değin söz konusu ülkelere giren sıcak para söz konusu ülkelerin milli gelirinin yüzde 1.3’üne ulaşmaktaydı. “Her ne pahasına borç” olanağından beklenen sermaye girişleri ile birlikte ekonomik faaliyetlerin canlanacağı ve küresel ekonomiyi krizden çıkartacağı hesaplarıydı. Ancak, taze fonlar reel ekonomide sabit sermaye yatırımlarına ve emeğin üretkenliğini arttırıcı teknolojik dönüşümleri beslemek yerine, borsa hisse senetleri, bonolar, repolar ve finans sisteminin yeni icat enstrümanları aracılığıyla kapitalizmin kumarhane masalarında çarçur edildi. Bankacılık kesimi dışındaki reel üretici sektörlerdeki şirketler de rant masalarına katılmayı çıkarlarına daha uygun buldular. Tüm dünyada reel üretici şirketlerin borçlanması hızla yükselirken, sabit sermaye yatırımları gerilemekteydi.

Nitekim, 2014 ve sonrasında durgunluk koşullarının gelişmekte olan ülkelere de sıçramasıyla birlikte küresel kriz yeni bir dönüşüm gösterdi. Söz konusu ülkelere sermaye hareketleri yön değiştirdi ve çıkışa dönüştü. UNCTAD verileri gelişmekte olan

lkelerden sermaye çıkışını 656 milyar dolar olduğunu tahmin ederken, söz konusu oranın bu ülkelerin milli gelirlerinin yüzde 2.7'sini oluşturduğunu vurguluyordu.

Martin Khor'a göre yaşananlar, yaşanması muhtemel kabusun habercisi gibidir: küresel mali piyasalarda ucuz kredinin daralmasıyla birlikte tüm gelişmekte olan dünyada devalüasyonist baskılar hızlanacaktır. Borç yükü arttıka, borçların çevrilmesi için gerekli fonlar zorunlu olarak "içeriden" karşılanacak; artan sömürünün yaratacağı sınıfsal tepkiler ise yükselen milliyetçilik dalgaları, sosyal ayırmacılık ve hukuk dışı uygulamalar aracılığıyla bastırılmaya çalışılacaktır.

Borç tuzağı ve borç bağımlılığı giderek kapitalizmin çirkin yüzünü –hukuk tanımazlığını, ortaya dökmektedir.

Meraklısına not: Türkiye'nin dış borç stoğu 2002 sonunda 129.6 milyar dolar idi,. 2015'in altıncı ayı itibariyle 421 milyar dolara ulaşmış, yani on iki buçuk sene içerisinde 3.2 misli artış göstermiştir. Söz konusu dönemde i borç stokunda gözlenen 200 milyar doları aşan artış da göz önünde bulundurulduğunda, fert başına toplam borç artışı, dolar bazında fert başına milli gelir artışından fazladır!

(*) Third World Network: www.twn.my